

ประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร
ในเด็กออทิสติก สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์
จังหวัดเชียงใหม่

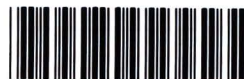
ศิริพร หอมคำวะ

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2554

10250607

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

245810

ประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร
ในเด็กออทิสติก สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์
จังหวัดเชียงใหม่

ศิริพร หอมคำวะ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2554

ประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร
ในเด็กออทิสติก สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์
จังหวัดเชียงใหม่

ศิริพร หอมคำวะ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

.....ประธานกรรมการ
อาจารย์ ดร. ھرรรษา เศรษฐบุปผา

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทธาภรณ์ ทุ่งปันคำ

.....กรรมการ
นางคณินิจ ไชยลังการณ

.....กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกตุ อุทรโยธา

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทธาภรณ์ ทุ่งปันคำ

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
นางคณินิจ ไชยลังการณ

14 มีนาคม 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความรู้และความกรุณาและให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรภรณ์ หุ่นปันคำและคุณคณินิจ ไชยลังการณ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ที่ได้ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งสนับสนุนให้กำลังใจแก่นักศึกษามาโดยตลอด ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในระหว่างการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงให้การค้นคว้าแบบอิสระมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณกรมสุขภาพจิตที่สนับสนุนทุนการศึกษา ขอกราบขอบพระคุณ นายแพทย์สมัช สิริทองถาวร ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ แพทย์หญิงดวงกมล ตั้งวิริยะไพบูลย์ นายแพทย์อัศวิน นาคพงศ์พันธุ์ หัวหน้ากลุ่มการพยาบาล หัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยใน เจ้าหน้าที่ที่ดูแลผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอกทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาการศึกษาและเป็นกำลังใจเสมอมา ขอขอบคุณ คุณคณินิจ ไชยลังการณ คุณประภัสสร คำเมือง และเจ้าหน้าที่หอผู้ป่วยจิตเวชเด็ก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คุณพนิดา รัตนไพโรจน์ และเจ้าหน้าที่หอผู้ป่วยเด็กออทิสติกสถาบันราชานุกูลที่กรุณาถ่ายทอดความรู้วิธีการใช้โปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสารในเด็กออทิสติกตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำและให้กำลังใจตลอดมา อีกทั้งขอขอบคุณ คุณกนกวรรณ บุญศรี คุณชญาณิษฐ์ อนันตวรรังศ์ ผู้ปกครองและเด็กออทิสติกทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา สามิ ที่ได้ให้ความรัก ความห่วงใยและให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาตลอดมา และขอขอบคุณเพื่อนๆ นักศึกษาสาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช แผนก ข ภาควิเศษ รุ่นที่ 9 ทุกท่านและทุกคนที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่สนับสนุนให้การค้นคว้าแบบอิสระสำเร็จได้ด้วยดี

ศิริพร หอมคำวะ

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร
ในเด็กออทิสติก สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์
จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางศิริพร หอมคำวะ

ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรภรณ์ หุ่นปันคำ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
นางคนึงนิจ ไชยลังการณ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

245810

ปัญหาการใช้ภาษาและการสื่อสารในเด็กออทิสติกเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการช่วยเหลือ การส่งเสริมให้เด็กพูดเป็นวิธีการสื่อความหมายที่สำคัญที่สุด แต่ถ้ายังไม่สามารถพูดได้ จำเป็นต้องหาวิธีการอื่นมาทดแทน การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสารในเด็กออทิสติก สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่มคือ 1) เด็กออทิสติกอายุ 5 -7 ปี ที่มีความรุนแรงของโรคระดับปานกลางขึ้นไป จำนวน 3 ราย ที่มารับบริการที่สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ระหว่างเดือนกันยายน ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 และ 2) บุคลากรทีมสุขภาพที่ใช้โปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสารในเด็กออทิสติก จำนวน 2 ราย ประกอบด้วยนักเวชศาสตร์การสื่อความหมาย 1 ราย และพยาบาลวิชาชีพ 1 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) โปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสารในเด็กออทิสติก 2) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 3) แบบบันทึกผลการฝึกตามโปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร 4) แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กออทิสติกปฐมวัย 5) แบบสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรทีมสุขภาพต่อโปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสารในเด็กออทิสติก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า การใช้โปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสารในเด็กออทิสติกอายุ 5-7 ปีที่มีระดับความรุนแรงของโรคระดับปานกลางจำนวน 3 ราย ในช่วง 3 เดือน สามารถพัฒนา

ความสามารถด้านการสื่อสารเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนทั้ง 3 ราย เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการวิจัย และบุคลากรทีมสุขภาพมีความเห็นด้วยในทุกประเด็นคือ 1) ผลประโยชน์ที่ได้รับ 2) การเข้ากันได้ดีกับสิ่งที่มีอยู่เดิม 3) ความซับซ้อน 4) การทดลองได้ และ 5) การสังเกตได้

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสารในเด็กออทิสติก และความเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้ในหน่วยงาน เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กออทิสติกที่มีความบกพร่องด้านการสื่อสารให้มีความสามารถด้านการสื่อสารเพิ่มขึ้นต่อไป

Independent Study Title Effectiveness of Implementing the Picture Exchange Communication Systems Among Autistic Children, Rajanagarindra Institute of Child Development, Chiang Mai Province

Author Mrs. Siriporn Hormkhamwa

Degree Master of Nursing Science (Mental Health and Psychiatric Nursing)

Independent Study Advisory Committee

Associate Professor Dr. Patraporn Tungpunkom	Advisor
Mrs. Kanuengnit Chailangkarn	Co-advisor

ABSTRACT

245810

Speech and communication problems in autistic children are critical problems that needed intervention. Speech enhancement for these children is the most important method, however, if the children are unable to speak, other communication systems are needed. This research aimed to study the effectiveness of implementing the Picture Exchange Communication Systems (PECS) among autistic children, Rajanagarindra Institute of Child Development (RICD), Chiang Mai. The subjects were divided into 2 groups including 1) Three autistic children aged between 5-7 years old who had moderate severity of disease and received treatment program at RICD during September to December 2010, and 2) Two health care personnels who used the Picture Exchange Communication Systems in autistic children including a speech pathologist and a registered nurse. Research instruments used included 1) Picture Exchange Communication Systems (PECS) in autistic children. 2) Personal data questionnaires 3) Recording from of PECS 4) Communication Ability Measurement in preschool children, and 5) Program user questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics.

The results revealed that after using PECS the three autistic children improved their communication dramatically comparing to pre implementation of the program. Moreover, the health care personnel agreed that the Picture Exchange Communication Systems was 1) relative advantage, 2) compatibility, 3) complexity, 4) trialability and 5) observability.

These results indicated the effectiveness of PECS and the feasibility to implement in routine care as another option to enhance autistic children's communication capability.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
คำถามการศึกษา	7
ขอบเขตของการศึกษา	7
นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ออทิสติกและแนวทางการดูแลรักษา	10
ปัญหาการสื่อสารในเด็กออทิสติกและแนวทางช่วยเหลือ	29
การช่วยเหลือเด็กออทิสติกด้านการใช้ภาษาและการสื่อสาร	
ของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์	37
โปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร	
Picture Exchange Communication System: PECS	42
การเผยแพร่นวัตกรรม	61
กรอบแนวคิดทฤษฎี	66
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	68
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	72
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล	74
การวิเคราะห์ข้อมูล	80
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
การอภิปรายผล	91
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	101
ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้	102
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	104
เอกสารอ้างอิง	105
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองโครงการวิจัย	110
ภาคผนวก ข การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง	111
ภาคผนวก ค ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	117
ภาคผนวก ง ตัวอย่างรูปภาพที่ใช้ในโปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร ในเค้กออทิสติก	126
ประวัติผู้เขียน	127

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถด้านการสื่อสารก่อนและหลังเข้าโปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร (n = 3)	85
2	ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถด้านการสื่อสารรายข้อก่อนและหลังเข้าโปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสารรายข้อ (n = 3)	86
3	ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้เวลาในการฝึกแต่ละขั้นตามโปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร 6 ขั้นตอน (n = 3)	88
4	ข้อมูลแสดงระดับความคิดเห็นของบุคลากรทีมสุขภาพต่อโปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสารในเค้กออกทิสติก (n = 2)	90

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ		หน้า
1	ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถด้านการสื่อสารก่อนและหลังเข้าโปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร (n = 3)	85
2	ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้เวลาในการฝึกแต่ละขั้นตามโปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร 6 ขั้นตอน (n = 3)	89

สารบัญภาพ

รูป		หน้า
1	ขั้นตอนที่ 1 การเริ่มใช้ภาพแลกเปลี่ยน	50
2	ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเพิ่มระยะทางในการแลกเปลี่ยนภาพ	54
3	ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเลือกภาพ	55
4	ขั้นตอนที่ 4 การสร้างประโยชน์	58
5	ขั้นตอนที่ 5 การตอบสนองคำถามแสดงความต้องการ	59
6	ขั้นตอนที่ 6 การตอบคำถามแสดงความคิดเห็น	61